

- sigurnosne djelatnosti ili interesa Bosne i Hercegovine, komunikacionih i drugih sistema važnih za državne interese, pravosuđe, projekte i planove značajne za odbrambenu i obavještajno-sigurnosnu djelatnost, naučnih, istraživačkih, tehnoloških, privrednih i finansijskih poslova od važnosti za sigurnost i funkcioniranje institucija Bosne i Hercegovine, odnosno sigurnosnih struktura na svim nivoima državne organizacije Bosne i Hercegovine, a koja je određena kao tajna zakonom, drugim propisom ili općim aktom nadležnog organa donesenim na osnovu zakona ili koja je određena kao tajni podatak u skladu s odredbama zakona i propisa o zaštiti tajnih podataka. Ovaj pojam također uključuje i tajni podatak druge države, međunarodne ili regionalne organizacije.
- (23) *Isprava ili dokument* je svaki predmet koji je pogodan ili određen da služi kao dokaz za neku činjenicu koja je od značaja za pravne odnose.
- (24) *Novac* je metalno ili papirnato sredstvo plaćanja koje je na osnovu zakona u opticaju u Bosni i Hercegovini ili u stranoj državi.
- (25) *Znaci za vrijednost* podrazumijevaju i strane znakove za vrijednost.
- (26) *Pokretna stvar* je i svaka proizvedena ili sakupljena energija za davanje svjetlosti, toplote ili kretanja, kao i telefonski i drugi impulsi.
- (27) *Prijevozno sredstvo* je svako plovilo, vozilo i letjelica, kao i bilo koje drugo sredstvo koje se može koristiti za prijevoz u suhozemnom, vodenom ili zračnom saobraćaju, bez obzira na vrstu pogona.
- (28) *Sila* je i primjena hipnoze ili omamljujućih sredstava s ciljem da se neko protiv svoje volje dovede u nesvjesno stanje ili onesposobi za otpor.
- (29) *Opojna droga* je medicinski lijek ili opasna supstanca s adiktivnim i psihotropnim svojstvima, ili supstanca koja se lako može pretvoriti u takvu supstancu ako podliježe kontroli prema međunarodnoj konvenciji koju je Bosna i Hercegovina ratificirala, ili supstanca koju je nadležna institucija Bosne i Hercegovine ili nadležna institucija entiteta proglasila opojnom drogom.
- (30) *Oružje i vojna oprema* su predmeti i sredstva navedeni u Zakonu o proizvodnji, uvozu i izvozu oružja i vojne opreme.
- (31) *Radioaktivni materijal* je nuklearni materijal i ostale radioaktivne materije koje sadrže nuklide koji se spontano raspadaju (proces praćen emisijom jedne ili više vrsta jonizirajućeg zračenja, kao npr. alfa, beta, neutronske čestice i gama zraci), a koje zbog svojih radioloških ili fisilnih svojstava mogu uzrokovati smrt, ozbiljne tjelesne povrede ili štetu velikih razmjera za imovinu ili okoliš.
- (32) *Nuklearni materijal* je plutonij, osim onog s koncentracijom izotopa koja prelazi 80% u plutoniju-238 ili uranij-233; uranij obogaćen izotopom 235 ili 233; uranij koji sadrži mješavinu izotopa kakva se nalazi u prirodi, osim u obliku rude ili rudnih ostataka; ili bilo koji materijal koji sadrži jedan ili više gore navedenih, pri čemu "uranij obogaćen izotopima 235 ili 233" znači uranij koji sadrži izotop 235 ili 233 ili oba u iznosu koji je takav da omjer zbiru ovih izotopa prema izotopu 238 bude veći od omjera izotopa 235 prema izotopu 238 koji se javlja u prirodi.
- (33) *Nuklearni uređaj* je svaki nuklearni eksplozivni uređaj ili svaki uređaj koji raspršuje radioaktivni materijal ili emitira zračenje koje može, zbog svojih radioloških svojstava, prouzročiti smrt, ozbiljnu tjelesnu povredu ili štetu velikih razmjera za imovinu ili okoliš.
- (34) *Nuklearni objekat* je svaki nuklearni reaktor, uključujući reaktor montiran na plovilo, vozilo, letjelicu ili svemirski objekat koji se primjenjuje kao izvor energije kako bi se pokretalo takvo plovilo, vozilo, letjelica ili svemirski objekat ili za bilo koju drugu svrhu, ili svako postrojenje ili sredstvo koje se koristi za proizvodnju, skladištenje, preradu ili transport radioaktivnog materijala.
- (35) *Fiksna platforma* je vještački otok, uređaj ili naprava koja je stalno pričvršćena za morsko dno u svrhu istraživanja ili iskorištavanja prirodnih bogatstava ili u druge privredne svrhe.
- (36) *Eksplozivna naprava* je:
- eksplozivno ili zapaljivo oružje ili naprava koja je konstruirana da ili može prouzrokovati smrt, tešku tjelesnu povredu ili znatnu materijalnu štetu; ili
  - oružje ili naprava koja je konstruirana da ili može prouzrokovati smrt, tešku tjelesnu povredu ili štetu velikih razmjera oslobađanjem, širenjem ili djelovanjem otrovnih hemikalija, bioloških agensa ili otrova ili sličnih materija ili radijacijom ili radioaktivnim materijalom.
- (37) *Holokaust* je zločin genocida i zločini protiv čovječnosti počinjeni od strane njemačkog nacističkog režima tokom Drugog svjetskog rata koji su kao takvi priznati u konačnim i obvezujućim odlukama ili presudama Međunarodnog vojnog tribunala uspostavljenog Londonskim sporazumom od 8. avgusta 1945. godine.
- (38) *Masovna grobnica* je neoznačeno mjesto u kojem se nalaze dva ili više tijela ili ostaci ljudskih tijela ili mjesto na koje su takva tijela ili ostaci ljudskih tijela naknadno premješteni, a nastala je izvršenjem krivičnih djela propisanih članovima od 171. do 180. ovog zakona.
- (39) *Izražavanje u jednom gramatičkom rodu, muškom ili ženskom, uključuje oba roda fizičkih lica.*
- Član 2.
- Iza člana 3. dodaje se novi član 3a., koji glasi:
- "Načelo krivice**
Član 3a.
- Niko ne može biti kažnjen niti se prema njemu mogu izreći druge krivičnopravne sankcije ako nije kriv za počinjeno krivično djelo."
- Član 3.
- Član 6. mijenja se i glasi:
- "Svrha krivičnopravnih sankcija**
Član 6.
- Svrha krivičnopravnih sankcija je:
- zaštita društva od izvršenja krivičnih djela preventivnim uticanjem na druge da poštuju pravni sistem i ne počine krivična djela te sprečavanjem počinioaca da počine krivična djela kao i podsticanje njegovog preodgoja;
  - zaštita i satisfakcija žrtve krivičnog djela."
- Član 4.
- U članu 7. riječi: "u skladu s međunarodnim pravom" zamjenjuju se riječima: "u skladu sa zakonom i međunarodnim pravom".
- Član 5.
- Član 8. mijenja se i glasi:
- "Primjena krivičnog zakonodavstva Bosne i Hercegovine prema svakome ko na teritoriji Bosne i Hercegovine počini krivično djelo**
Član 8.
- Krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine primjenjuje se prema svakome ko počini krivično djelo na teritoriji Bosne i Hercegovine.
  - Krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine primjenjuje se prema svakome ko počini krivično djelo na domaćem plovilu, bez obzira gdje se plovilo nalazilo u vrijeme izvršenja krivičnog djela.
  - Krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine primjenjuje se prema svakome ko počini krivično djelo u domaćem civilnom zrakoplovu dok leti ili u domaćem vojnom zrakoplovu, bez obzira gdje se zrakoplov nalazio u vrijeme izvršenja krivičnog djela."
- Član 6.
- Član 9. mijenja se i glasi:

"Primjena krivičnog zakonodavstva Bosne i Hercegovine za krivična djela počinjena izvan Bosne i Hercegovine"

Član 9.

- (1) Krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine primjenjuje se prema svakome ko izvan njene teritorije počini:
- bilo koje krivično djelo protiv integriteta Bosne i Hercegovine iz glave XVI (*Krivična djela protiv integriteta Bosne i Hercegovine*) ovog zakona;
  - krivično djelo krivotvorenja novca ili krivotvorenja vrijednosnih papira Bosne i Hercegovine, krivično djelo krivotvorenja znakova za vrijednost ili krivotvorenja znakova za obilježavanje robe, mjera i utega izdatih na osnovu propisa institucija Bosne i Hercegovine iz članova od 205. do 208. ovog zakona;
  - krivično djelo koje je Bosna i Hercegovina obavezna kažnjavati prema propisima međunarodnog prava, međunarodnih ili međudržavnih ugovora;
  - krivično djelo protiv službenog ili odgovornog lica u institucijama Bosne i Hercegovine u vezi s njegovom službom.
- (2) Krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine primjenjuje se prema državljaninu Bosne i Hercegovine koji izvan teritorije Bosne i Hercegovine počini bilo koje krivično djelo.
- (3) Krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine primjenjuje se prema strancu koji izvan teritorije Bosne i Hercegovine prema stranom državi ili njenom državljaninu počini bilo koje krivično djelo koje nije obuhvaćeno odredbom stava (1) ovog člana.
- (4) Krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine primjenjuje se prema strancu koji izvan teritorije Bosne i Hercegovine prema stranom državi ili prema strancu počini krivično djelo za koje se po tom zakonodavstvu može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža kazna.
- (5) U slučajevima iz stavova (2) i (3) ovog člana, krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine primijenit će se samo ako se počinitelj krivičnog djela zatekne na teritoriji Bosne i Hercegovine ili joj bude izručen, a u slučaju iz stava (4) ovog člana samo ako se počinitelj zatekne na teritoriji Bosne i Hercegovine i ne bude izručen drugoj državi."

Član 7.

Član 10. mijenja se i glasi:

"Primjena krivičnog zakonodavstva Bosne i Hercegovine prema maloljetnicima"

Član 10.

Krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine primjenjuje se prema maloljetnicima u skladu s glavom X (*Pravila o odgojnim preporukama, odgojnim mjerama i o kažnjavanju maloljetnika*) ovog zakona i drugim zakonima Bosne i Hercegovine."

Član 8.

Član 11. mijenja se i glasi:

"Primjena krivičnog zakonodavstva Bosne i Hercegovine za pravna lica"

Član 11.

Krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine primjenjuje se na pravna lica u skladu s glavom XIV (*Odgovornost pravnih lica za krivična djela*) ovog zakona i drugim zakonima Bosne i Hercegovine."

Član 9.

Član 12. mijenja se i glasi:

"Isključenje primjene krivičnog zakonodavstva Bosne i Hercegovine prema djeci"

Član 12.

Krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine ne primjenjuje se prema djetetu."

Član 10.

Iza člana 23. dodaje se novi član 23a., koji glasi:

"Beznačajno djelo"

Član 23a.

Nije krivično djelo ono djelo koje, iako sadrži obilježja krivičnog djela određena zakonom, zbog prirode i težine djela, ili načina izvršenja djela, ili neznatnosti ili nepostojanja štetnih posljedica, odnosno pribavljene imovinske koristi i niskog stepena krivice počinioca, predstavlja beznačajno djelo."

Član 11.

Iza člana 25. dodaje se novi član 25a., koji glasi:

"Sila i prijetnja"

Član 25a.

- Nije krivično djelo ono djelo koje je počinjeno pod dejstvom neodoljive sile.
- Počinitelj koji je počinio krivično djelo pod dejstvom odoljive sile ili prijetnje može se blaže kazniti.
- U slučaju iz stava (1) ovog člana, počiniocem krivičnog djela smatrat će se lice koje je primijenilo neodoljivu silu."

Član 12.

U članu 26. riječi: "kazna zatvora od tri godine ili teža kazna" zamjenjuju se riječima: "kazna zatvora tri godine ili teža kazna".

Član 13.

Naziv člana 29. mijenja se i glasi: "Sauciniteljstvo".

Član 14.

U članu 30. u stavu (2) riječi: "kazna zatvora od tri godine ili teža kazna" zamjenjuju se riječima: "kazna zatvora tri godine ili teža kazna".

Iza stava (2) dodaje se novi stav (3) koji glasi:

- "(3) Kao podstrekavanje na izvršenje krivičnog djela smatra se naročito: upućivanje molbe, ubjeđivanje ili nagovaranje, prikazivanje koristi od izvršenja krivičnog djela, davanje ili obećavanje poklona, zloupotreba odnosa podređenosti ili zavisnosti, dovodenje ili održavanje lica u stanju stvarne ili pravne zablude."

Član 15.

U nazivu člana 32. riječi: "krivične odgovornosti" zamjenjuju se riječju "krivice".

U stavu (1) riječi: "krivično odgovoran" zamjenjuju se riječju "kriv".

U stavu (3) riječi: "krivičnu odgovornost" zamjenjuju se riječju "krivicu".

Član 16.

Naziv Glave šeste mijenja se i glasi: "**VI - GLAVA ŠESTA - KRIVICA**".

Član 17.

Član 33. mijenja se i glasi:

"Sadržaj krivice"

Član 33.

- Krivična djela postoje ako je počinitelj u vrijeme izvršenja krivičnog djela bio uračunljiv i pri tome postupao s umišljajem.
- Krivična djela za krivično djelo postoje i ako je počinitelj postupao iz nehata, ako je to zakonom izričito predviđeno."

Član 18.

U članu 34. u stavu (3) riječi: "Krivično je odgovoran" zamjenjuju se riječima: "Kriv je", riječi: "krivičnu odgovornost" zamjenjuju se riječju "krivicu", a riječi u zagradi: "(samoskrivljena neuračunljivost)" brišu se.

Član 19.

Član 37. mijenja se i glasi:

"Stvarna zabluda"

Član 37.

- Nije kriv počinitelj koji počini djelo u neotklonjivoj stvarnoj zabludi.
- Stvarna zabluda je neotklonjiva ako počinitelj u vrijeme izvršenja krivičnog djela nije bio svjestan nekog njegovog zakonom propisanog obilježja, ili je pogrešno smatrao da

postoje okolnosti prema kojima bi, da su one stvarno postojale, to djelo činile dozvoljenim.

- (3) Ako je učinitelj bio u stvarnoj zabludi iz nehata, postojaće krivično djelo učinjeno iz nehata, ako zakon za to krivično djelo propisuje kažnjavanje i za nehat."

Član 20.

U članu 39. u tački b) iza riječi "djela" dodaju se riječi: "i podstakne njegov preodgoj".

Član 21.

Član 40. mijenja se i glasi:

"Vrste kazni

Član 40.

Počiniocu krivičnog djela koji je kriv mogu se izreći:

- kazna zatvora;
- kazna dugotrajnog zatvora;
- novčana kazna."

Član 22.

Član 42. mijenja se i glasi:

"Kazna zatvora

Član 42.

- Kazna zatvora ne može biti kraća od 30 dana ni duža od 20 godina.
- Kazna zatvora izriče se na pune godine i mjesece, a do šest mjeseci i na pune dane.
- Kazna zatvora iz ovog člana ne može se izreći maloljetnicima. Maloljetnicima se može izreći kazna maloljetničkog zatvora, pod uslovima propisanim glavom X (*Pravila o odgojnim preporukama, odgojnim mjerama i o kažnjavanju maloljetnika*) ovog zakona. Kazna maloljetničkog zatvora po svojoj svrsi, prirodi, trajanju i načinu izvršenja jeste posebna kazna lišenja slobode."

Član 23.

Iza člana 42. dodaju se novi članovi 42a. i 42b. koji glase:

"Zamjena kazne zatvora

Član 42a.

- Izrečena kazna zatvora do jedne godine može se, na zahtjev osuđenog, zamijeniti novčanom kaznom koja se plaća u jednokratnom iznosu u roku do 30 dana.
- Kazna zatvora zamjenjuje se novčanom kaznom tako što se svaki dan izrečene kazne zatvora izjednačava s jednim dnevnim iznosom novčane kazne ili sa 100 KM, ako se novčana kazna utvrđuje u određenom iznosu.
- Ako se novčana kazna ne plati u roku iz stava (1) ovog člana, sud će donijeti odluku o izvršenju kazne zatvora. Ako se novčana kazna plati samo djelimično, izvršit će se kazna zatvora srazmjerno iznosu koji nije plaćen.

Kazna dugotrajnog zatvora

Član 42b.

- Za najteže oblike teških krivičnih djela počinjenih s umišljajem može se propisati kazna dugotrajnog zatvora u trajanju od 21 do 45 godina.
- Kazna dugotrajnog zatvora nikad se ne može propisati kao jedina glavna kazna za pojedino krivično djelo.
- Kazna dugotrajnog zatvora ne može se izreći počiniocu koji u vrijeme izvršenja krivičnog djela nije navršio 21 godinu života.
- Kazna dugotrajnog zatvora izriče se samo na pune godine.
- Ako je izrečena kazna dugotrajnog zatvora, amnestija i pomilovanje mogu se dati tek nakon izdržavanja tri petine te kazne."

Član 24.

U članu 43. u stavu (1) riječi: "kaznu zatvora od najviše šest mjeseci" zamjenjuju se riječima: "kaznu zatvora do jedne godine".

U stavu (3) riječi: "najviše šezdeset radnih dana" zamjenjuju se riječima: "najviše 90 radnih dana".

Član 25.

U članu 45. u stavu (1) riječi: "od jedne godine ili teža kazna" zamjenjuju se riječima: "preko jedne godine ili teža kazna".

Član 26.

U članu 46. u stavu (3) broj "150" zamjenjuje se brojem "500", a broj "50.000" zamjenjuje se brojem "100.000".

U stavu (8) riječ "dvije" zamjenjuje se riječju "jedne".

Član 27.

U članu 47. u stavu (2) riječi: "može u cijelosti ili djelimično naplatiti" zamjenjuju se riječju "plati".

U stavu (3) broj "50" zamjenjuje se brojem "100", a riječi: "ali zatvor u tom slučaju ne može biti duži od jedne godine", zamjenjuju se riječima: "s tim da ne može prekoračiti propisanu kaznu za to djelo".

Član 28.

U članu 48. u stavu (1) riječi: "krivične odgovornosti" zamjenjuju se riječju "krivice".

Član 29.

U članu 49. tačka b) riječ "i" briše se.

Član 30.

U članu 50. u stavu (1) u tački g) broj "150" zamjenjuje se brojem "500".

Član 31.

U članu 53. stav (1) mijenja se i glasi:

"(1) Ako je počinitelj jednom radnjom ili s više radnji počinio više krivičnih djela za koja mu se istovremeno sudi, sud će prvo utvrditi kazne za svako od tih krivičnih djela, pa će za sva krivična djela izreći jedinstvenu kaznu dugotrajnog zatvora, jedinstvenu kaznu zatvora ili jedinstvenu novčanu kaznu."

U stavu (2) tačka a) mijenja se i glasi:

"a) ako je za krivična djela u sticaju sud utvrdio kazne dugotrajnog zatvora ili dugotrajnog zatvora i zatvora, jedinstvena kazna dugotrajnog zatvora mora biti veća od svake pojedine utvrđene kazne, ali ne smije preći 45 godina;"

Iza tačke b) dodaje se nova tačka c), koja glasi:

"c) ako je za dva ili više krivičnih djela počinjenih u sticaju utvrdio kazne zatvora u trajanju dužem od deset godina, sud može izreći jedinstvenu kaznu dugotrajnog zatvora koja ne smije dostići zbir pojedinačnih kazni zatvora;"

Dosadašnje tačke c) i d) postaju tačke d) i e).

Član 32.

U članu 55. stav (3) briše se.

Član 33.

U članu 56. u stavu (2) broj "50" zamjenjuje se brojem "100".

Član 34.

U članu 59. u stavu (2) riječi: "krivične odgovornosti" zamjenjuju se riječju "krivice".

Stav (4) briše se.

Dosadašnji stavovi (5), (6) i (7) postaju stavovi (4), (5) i (6).

Član 35.

U članu 71. u stavu (1) riječi: "u stanju bitno smanjene uračunljivosti, odnosno smanjene uračunljivosti" zamjenjuju se riječima: "u stanju bitno smanjene ili smanjene uračunljivosti".

Stav (4) briše se.

Član 36.

U članu 72. stav (3) briše se.

Član 37.

U članu 73. u stavu (1) riječi: "krivično djelo vezano za imovinu koja mu je bila povjerena ili kojoj je imao pristup zahvaljujući svom pozivu, djelatnosti ili dužnosti" zamjenjuju se riječima: "krivično djelo u vezi sa svojim pozivom, djelatnošću ili dužnošću", a riječi: "novo krivično djelo zloupotrebom svog poziva, djelatnosti ili dužnosti vezano za imovinu koja mu je

povjerenja ili kojoj ima pristup" zamjenjuju se riječima: "novo krivično djelo u vezi sa svojim pozivom, djelatnošću ili dužnošću".

Član 38.

U članu 74. u stavu (1) riječ "apsolutno" briše se.

Stav (3) mijenja se i glasi:

"(3) Zakonom se može propisati obavezno oduzimanje predmeta."

Član 39.

U članu 95. riječi: "krivično odgovoran" brišu se, a riječi: "visokog stepena krivične odgovornosti" zamjenjuju se riječima: "stepena krivice".

Član 40.

U članu 110. stav (3) briše se.

Član 41.

Iza člana 110. dodaje se novi član 110a., koji glasi:

"Prošireno oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom"

Član 110a.

Kada se krivični postupak vodi za krivična djela iz glava XVII, XVIII, XIX, XXI, XXI A i XXII ovog zakona, sud može odlukom iz člana 110. stav (2) oduzeti i onu imovinsku korist za koju tužilac pruži dovoljno dokaza da se opravdano vjeruje da je takva imovinska korist pribavljena izvršenjem ovih krivičnih djela, a počinilac nije pružio dokaze da je korist pribavljena zakonito."

Član 42.

U članu 114. u stavu (1) iza tačke b) dodaje se nova tačka c), koja glasi:

"c) oduzimanje dozvola ili odobrenja koja se izdaju odlukom organa vlasti ili statusa koji se priznaje odlukom organa vlasti;"

Dosadašnja tačka c) postaje tačka d).

U stavu (2) tačka c) mijenja se i glasi:

"c) zabrana sticanja dozvola ili odobrenja koja se izdaju odlukom organa vlasti ili statusa koji se priznaje odlukom organa vlasti."

Član 43.

Član 121. mijenja se i glasi:

"Brisanje osude"

Član 121.

(1) Pod uslovom da počinilac krivičnog djela nije ponovo osuđen za novo krivično djelo osuda se briše po sili zakona kada isteknu sljedeći rokovi:

- osuda kojom je počinilac oslobođen kazne briše se iz kaznene evidencije ako osuđeni u roku od jedne godine od dana pravosnažnosti presude ne počinu novo krivično djelo,
- uslovna osuda briše se iz kaznene evidencije po isteku roka od jedne godine od dana prestanka vremena provjeravanja, ako za to vrijeme osuđeni ne počinu novo krivično djelo,
- osuda na novčanu kaznu i na kaznu zatvora do jedne godine briše se iz kaznene evidencije po isteku roka od tri godine od dana izvršene, zastarjele ili oprostene kazne, ako za to vrijeme osuđeni ne počinu novo krivično djelo,
- osuda na kaznu zatvora preko jedne do tri godine briše se iz kaznene evidencije po isteku roka od pet godina od dana izvršene, zastarjele ili oprostene kazne, ako za to vrijeme osuđeni ne počinu novo krivično djelo,
- osuda na kaznu zatvora preko tri do pet godina briše se iz kaznene evidencije po isteku roka od deset godina od dana izvršene, zastarjele ili oprostene kazne, ako za to vrijeme osuđeni ne počinu novo krivično djelo,
- osuda na kaznu zatvora preko pet do deset godina briše se iz kaznene evidencije po isteku roka od 15 godina od dana

izvršene, zastarjele ili oprostene kazne, ako za to vrijeme osuđeni ne počinu novo krivično djelo.

- Sud može, na molbu osuđenog, odrediti da se iz kaznene evidencije briše osuda na kaznu zatvora preko deset godina, ako je protekao rok od 20 godina od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne, a u tom vremenu osuđeni nije počinio novo krivično djelo.
- Prilikom odlučivanja o brisanju osude, sud će voditi računa o vladanju osuđenog poslije izdržane kazne, o prirodi krivičnog djela i o drugim okolnostima koje mogu biti od značaja za ocjenu opravdanosti brisanja osude.
- Osuda na kaznu dugotrajnog zatvora se ne briše.
- Osuda se ne može brisati iz kaznene evidencije dok traje krivični postupak za novo krivično djelo.
- Osuda se ne može brisati iz kaznene evidencije dok traje primjena mjera sigurnosti niti dok oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom nije potpuno izvršeno.
- Brisanjem osude iz kaznene evidencije pod uslovima iz stavova od (1) do (3) ovog člana počinilac krivičnog djela smatra se neosuđivanim."

Član 44.

Iza člana 121. dodaje se novi član 121a., koji glasi:

"Podaci iz kaznene evidencije"

Član 121a.

- Podaci iz kaznene evidencije nisu javni podaci.
- Građanin ima pravo tražiti i dobiti podatke iz kaznene evidencije o sebi ako su mu ti podaci potrebni za ostvarivanje prava ili interesa.
- Zamjena izrečene novčane kazne radom za opće dobro na slobodi ili kaznom zatvora, kao i zamjena izrečene kazne zatvora radom za opće dobro na slobodi ili novčanom kaznom, upisuju se u kaznenu evidenciju."

Član 45.

U nazivu člana 123. riječ "krivičnom" briše se.

U stavu (3) riječi: "pod uvjetima člana 12." zamjenjuju se riječima: "pod uslovima iz člana 9."

Član 46.

U članu 125. u stavu (1) riječi: "nije krivično odgovoran" zamjenjuju se riječima: "nije kriv".

U stavu (2) riječi: "krivičnu odgovornost" zamjenjuju se riječju "krivicu".

Član 47.

U članu 126. u stavu (1) riječ "krivično" ispred riječi "odgovorna" briše se.

U stavu (2) i stavu (3) riječ "krivična" ispred riječi "odgovornost" briše se.

Član 48.

U nazivu člana 128. riječ "krivično" i u tekstu člana riječ "krivično" ispred riječi "odgovorna" brišu se.

Član 49.

U članu 129. u stavu (2) riječ "krivično" ispred riječi "odgovorna" briše se.

Član 50.

U članu 132. iza stava (2) dodaje se novi stav (3) koji glasi: "(3) Ako se novčana kazna ne plati u roku koji je utvrđen presudom, bez odgađanja će se provesti postupak prinudne naplate."

Član 51.

U članu 137. u tački b) riječ "privredne" briše se.

Član 52.

U članu 138. riječi: "ili kakva korist privredi" zamjenjuju se riječima: "ili da se zaštite ili podstiču društvene vrijednosti".

Član 53.

U naslovu člana 139. riječ "privredne" briše se.

U stavu (1) riječi: "Mjerom sigurnosti zabrane obavljanja određene privredne djelatnosti" zamjenjuju se riječima:

"Mjerom sigurnosti zabrane obavljanja određene djelatnosti", a riječi: "ili drugim privrednim poslom" zamjenjuju se riječima: "ili drugim poslom odnosno djelatnostima".

U stavu (2) riječi: "bavljenje određenom privrednom djelatnošću" zamjenjuju se riječima: "bavljenje određenom djelatnošću", a riječi: "štetno za privredno ili finansijsko poslovanje drugih pravnih osoba" zamjenjuju se riječima: "štetno za privredno ili finansijsko poslovanje drugih lica".

Član 54.

U nazivu člana 142. i u stavu (1) riječ "krivično" briše se.

U stavu (3) tačka b) riječ "privredne" briše se.

Član 55.

U članu 143. riječ "krivično" briše se.

Član 56.

Iza člana 145. dodaju se novi članovi 145a. i 145b. koji glase:

"Izazivanje nacionalne, rasne i vjerske mržnje, razdora i netrpeljivosti"

Član 145a.

- (1) Ko javno izaziva ili raspiruje nacionalnu, rasnu ili vjersku mržnju, razdor ili netrpeljivost među konstitutivnim narodima i ostalima, kao i drugima koji žive ili borave u Bosni i Hercegovini, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ko krivično djelo iz stava (1) ovog člana počini zloupotrebom svog položaja ili ovlaštenja kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Oštećenje ili rušenje vjerskih objekata

Član 145b.

Ko oštetiti, učini neupotrebljivim ili sruši vjerski objekat kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina."

Član 57.

Iza člana 147. dodaje se novi član 147a., koji glasi:

"Neovlašteno prisluškivanje i zvučno ili optičko snimanje"

Član 147a.

- (1) Službeno ili odgovorno lice u institucijama Bosne i Hercegovine koje pomoću posebnih naprava, bez odobrenja, prisluškuje ili zvučno snimi razgovor ili izjavu koja mu nije namijenjena ili omogućiti nepozvanom licu da se upozna s razgovorom ili izjavom koja je neovlašteno prisluškivana ili zvučno snimljena, ili koje neovlašteno prisluškuje ili snimi tuđe poruke u kompjuterskom sistemu, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Kaznom iz stava (1) ovog člana kaznit će se službeno ili odgovorno lice u institucijama Bosne i Hercegovine koje fotografski, filmski ili na drugi način snimi drugo lice, bez njegovog pristanka, u njegovim prostorijama ili koje takav snimak direktno prenese trećim licima ili im takav snimak pokaže ili na drugi način omogućiti da se s njim direktno upoznaju."

Član 58.

U članu 148. riječi: "zloupotrijebi svoj položaj ili ovlaštenje i" zamjenjuju se riječima: "zloupotrebom svog položaja ili ovlaštenja", a riječ "jedne" zamjenjuje se riječju "tri".

Član 59.

Iza člana 149. dodaje se novi član 149a., koji glasi:

"Nezakonito uskraćivanje identifikacionih dokumenata"

Član 149a.

Ko s ciljem ograničavanja slobode kretanja ili ispoljavanja vlasti nad drugom osobom nezakonito uskrati drugome njegovu ličnu ili putnu ispravu kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina."

Član 60.

U članu 151. u stavu (1) riječi: "ili kaznom zatvora do jedne godine" zamjenjuju se riječima: "i kaznom zatvora do tri godine".

Član 61.

U članu 152. iza riječi "Hercegovini" i zarez dodaju se riječi: "ponovo glasa", iza riječi "imenom" dodaje se zarez, a riječi: "ili pokuša da ponovo glasa iako je već glasao, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine" zamjenjuju se riječima: "kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina".

Član 62.

U članu 154. iza riječi "objavi" dodaju se riječi: "kao konačan".

Član 63.

U članu 162a. u stavu (2) riječi: "bilo kako" zamjenjuju se riječima: "na bilo koji način".

Član 64.

U članu 164. u stavu (3) riječi: "iz st. (1) i (2)" zamjenjuju se riječima: "iz stavova (1) i (2)".

U stavu (4) riječi: "iz st. (1) i (3)" zamjenjuju se riječima: "iz stavova (1) i (3)".

U stavu (5) riječi: "iz st. (1), (2) i (3)" zamjenjuju se riječima: "iz stavova (1), (2) i (3)".

U stavu (6) riječi: "iz st. (1) i (4)" zamjenjuju se riječima: "iz stavova (1) i (4)".

U stavu (8) riječi: "Odredbe st." zamjenjuju se riječima: "Odredbe stavova".

Član 65.

U članu 170. riječi: "od jedne do deset godina" zamjenjuju se riječima: "najmanje tri godine".

Član 66.

U članu 172. stav (2) u tački e) riječi: "od strane optuženog ili pod nadzorom optuženog" zamjenjuju se riječima: "od strane počinioca ili pod nadzorom počinioca".

Član 67.

Naziv člana 180. mijenja se i glasi: **"Individualna i komandna odgovornost"**.

U stavu (1) u prvoj rečenici riječ "pokrene" briše se, a riječi: "individualno je odgovorna" zamjenjuju se riječima: "kriva je", riječi: "bilo kojeg okrivljenog" zamjenjuju se riječima: "bilo kojeg lica", a riječi: "krivične odgovornosti" zamjenjuju se riječju "krivice".

U stavovima (2) i (3) riječi: "krivične odgovornosti" zamjenjuju se riječju "krivice".

Član 68.

U članu 185. stav (2) mijenja se i glasi:

"(2) Ko kršeći pravila međunarodnog prava kupi, proda, preda drugome ili posreduje u kupovini, prodaji ili predaji lica koja nisu navršila 18 godina života radi usvajanja, odstranjivanja dijelova ljudskog tijela, iskorištavanja radom ili u druge protivpravne svrhe kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina."

Član 69.

Član 186. mijenja se i glasi:

"Trgovina ljudima"

Član 186.

- (1) Ko upotrebom sile ili prijetnjom upotrebe sile ili drugim oblicima prinude, otmicom, prevarom ili obmanom, zloupotrebom vlasti ili uticaja ili položaja bespomoćnosti ili davanjem ili primanjem isplata ili drugih koristi kako bi privolio lice koje ima kontrolu nad drugim licem vrbuje, preveze, preda, sakrije ili primi lice u svrhu iskorištavanja prostitucijom drugog lica ili drugih oblika seksualnog iskorištavanja, prisilnog rada ili usluga, ropstva ili njemu sličnog odnosa, služenja, odstranjivanja dijelova ljudskog tijela ili drugog iskorištavanja kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (2) Ko vrbuje, navodi, preveze, preda, sakrije ili primi lica koja nisu navršila 18 godina života radi iskorištavanja iz stava (1)

- ovog člana kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (3) Ako je krivično djelo iz stavova (1) i (2) ovog člana izvršilo službeno lice prilikom obavljanja službene dužnosti, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od najmanje pet godina.
- (4) Ko krivotvori, pribavi ili izda putnu ili ličnu ispravu ili koristi, zadržava, oduzima, mijenja, oštećuje, uništava putnu ili ličnu ispravu drugog lica u svrhu omogućavanja trgovine ljudima kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (5) Ko organizira ili na bilo koji način rukovodi grupom ljudi radi izvršenja krivičnog djela iz stavova (1) ili (2) ovog člana kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.
- (6) Ko koristi usluge žrtve trgovine ljudima kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (7) Ako je izvršenjem krivičnog djela iz stavova (1) i (2) ovog člana prouzrokovano teže narušenje zdravlja, teška tjelesna povreda ili smrt lica iz stavova (1) i (2) ovog člana, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.
- (8) Predmeti i prijevozna sredstva upotrijebljena za izvršenje djela bit će oduzeti, a objekti koji su korišteni u svrhu trgovine ljudima mogu se privremeno ili trajno zatvoriti.
- (9) Na postojanje krivičnog djela trgovine ljudima bez uticaja je okolnost da li je lice koje je žrtva trgovine ljudima pristalo na iskorištavanje."

Član 70.

U članu 187. u stavu (2) riječi: "šest mjeseci do pet godina" zamjenjuju se riječima: "jedne do deset godina".

Stav (3) briše se.

Dosadašnji stav (4) postaje stav (3).

Član 71.

Član 188. briše se.

Član 72.

Član 189. mijenja se i glasi:

"Krijumčarenje ljudi

Član 189.

- (1) Ko u namjeri pribavljanja za sebe ili drugog neke koristi nedozvoljeno preveze ili omogući prevođenje jednog ili više migranata ili drugih lica preko državne granice ili ko u tu svrhu sačini, nabavi ili posjeduje lažne putne ili lične isprave kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ko vrbuje, preveze, sakrije, pruži zaštitu ili na drugi način omogući boravak krijumčarenih lica u Bosni i Hercegovini kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je djelo iz stavova (1) i (2) ovog člana počinjeno u sastavu organizirane grupe ili grupe za organizirani kriminal, zloupotrebom službenog položaja ili na način kojim se ugrožava život, zdravlje ili sigurnost krijumčarenih lica ili je prema njima postupano u svrhu iskorištavanja ili na drugi nečovječan ili ponižavajući način, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri do petnaest godina.
- (4) Kaznom iz stava (3) ovog člana kaznit će se i onaj ko djelo iz stavova (1) i (2) ovog člana počini prema licu koje nije navršilo 18 godina života.
- (5) Ako je zbog djela iz stavova (1) i (2) ovog člana nastupila smrt jednog ili više krijumčarenih lica, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (6) Predmeti ili prijevozna sredstva upotrijebljena za izvršenje djela bit će oduzeti."

Član 73.

Iza člana 189. dodaje se novi član 189a., koji glasi:

"Organiziranje grupe ili udruženja za izvršenje krivičnih djela trgovine ljudima i krijumčarenje migranata

Član 189a.

- (1) Ko organizira grupu ili drugo udruženje za izvršenje krivičnih djela iz članova 186. (*Trgovina ljudima*) i 189.

(*Krijumčarenje ljudi*) ovog zakona kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

- (2) Ko postane pripadnik grupe ili drugog udruženja iz stava (1) ovog člana ili na drugi način pomaže grupu ili udruženje kaznit će se kaznom zatvora najmanje jednu godinu.
- (3) Na organizatora ili vođu organizirane grupe ili drugog udruženja koji su počinili djela iz stava (1) ovog člana i njihove pripadnike primjenjuju se odredbe iz člana 250. (*Organizirani kriminal*) ovog zakona."

Član 74.

U članu 190. riječi: "bilo iz kojeg" zamjenjuju se riječima: "iz bilo kojeg", a riječi: "bilo na kojoj" zamjenjuju se riječima: "na bilo kojoj".

Član 75.

U članu 191. u stavu (1) iza riječi "primora" dodaju se riječi: "Bosnu i Hercegovinu" i zarez, iza riječi "neku" dodaje se riječ "drugu", a riječi: "od jedne do deset godina" zamjenjuju se riječima: "najmanje tri godine".

Član 76.

U članu 192. u stavu (1) riječi: "od jedne do deset godina" zamjenjuju se riječima: "najmanje tri godine".

Član 77.

U članu 193. u stavu (1) riječi: "od jedne do deset godina" zamjenjuju se riječima: "najmanje tri godine".

Iza stava (5) dodaje se novi stav (6), koji glasi:

"(6) Oružje, vojna oprema, proizvodi dvojne namjene, kao i sredstva za njihov transport ili rasturanje, bit će oduzeti."

Član 78.

U članu 193a. u stavu (1) riječi: "izrađuje ili usavršava, proizvodi, nabavlja, gomila ili skladišti" zamjenjuju se riječima: "izradi ili usavrši, proizvede, nabavi, gomila ili uskladišti", a riječi: "ili posredno prenosi drugome" zamjenjuju se riječima: "ili posredno prenese drugome".

Iza stava (6) dodaje se novi stav (7), koji glasi:

"(7) Hemijsko ili biološko oružje, neko drugo borbeno sredstvo zabranjeno pravilima međunarodnog prava te sredstva za kontrolu nereda iz ovog člana, kao i sredstva za njihov transport ili rasturanje, bit će oduzeti."

Član 79.

U članu 193b. u stavu (1) skraćena "CWC", koja se ponavlja dva puta, zamjenjuje se riječju "Konvencije".

Iza stava (3) dodaje se novi stav (4), koji glasi:

"(4) Hemikalije iz ovog člana bit će oduzete."

Član 80.

Naziv člana 193c. mijenja se i glasi: "**Aktivnosti protivne režimima propisanim Zakonom o implementaciji Konvencije o zabrani razvijanja, proizvodnje, gomilanja i korištenja hemijskog oružja i o njegovom uništavanju**".

U stavovima (1), (2) i (3) skraćena "CWC" zamjenjuje se riječju "Konvencije".

U stavu (3) riječ "skladišti" zamjenjuje se riječju "uskladišti".

Iza stava (3) dodaje se novi stav (4), koji glasi:

"(4) Hemikalije iz stava (3) ovog člana bit će oduzete."

Član 81.

Član 194. mijenja se i glasi:

"Neovlašteno pribavljanje i raspolaganje nuklearnim materijalom

Član 194.

- (1) Ko nuklearni ili drugi radioaktivni materijal ili uređaj neovlašteno pribavi, primi, preda drugome ili mu omogući da dođe u posjed ili posjeduje, koristi, prenese, preradi, odloži, uskladišti ili raširi kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
- (2) Ko nuklearni ili drugi radioaktivni materijal ili uređaj pribavi krađom, prevarom, silom, prijetnjom ili bilo kojim drugim načinom zastrašivanja kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (3) Ko krivičnim djelom iz stavova (1) i (2) ovog člana izazove opasnost za život ili zdravlje ljudi ili opasnost za imovinu ili okoliš velikih razmjera, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (4) Ako je zbog krivičnog djela iz stavova (1), (2) i (3) ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica ili šteta za imovinu ili okoliš velikih razmjera, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (5) Ko krivično djelo iz stavova (1) i (3) ovog člana počini iz nehata kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (6) Ko krivično djelo iz stava (4) ovog člana počini iz nehata kaznit će se kaznom zatvora do deset godina.
- (7) Ko, s ciljem da primora neku državu ili međunarodnu organizaciju ili fizičko ili pravno lice da nešto učini ili ne učini, prijeti upotrebom nuklearnog materijala radi ugrožavanja života ljudi ili imovine velikih razmjera kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (8) Nuklearni ili drugi radioaktivni materijal ili uređaj iz ovog člana te sredstva za njihov transport bit će oduzeti."

Član 82.

Iza člana 194. dodaje se novi član 194a., koji glasi:

"Ugrožavanje nuklearnog objekta

Član 194a.

- (1) Ko počini djelo usmjereno na ometanje rada nuklearnog objekta ili koristi ili ošteti nuklearni objekt na način kojim prouzrokuje opasnost od ispuštanja nuklearnog ili drugog radioaktivnog materijala kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (2) Ko krivičnim djelom iz stava (1) ovog člana izazove opasnost za život ili zdravlje ljudi ili opasnost za imovinu ili okoliš velikih razmjera kaznit će se kaznom zatvora najmanje jednu godinu.
- (3) Ko počini krivično djelo iz stavova (1) i (2) ovog člana iz nehata kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (4) Ako je zbog krivičnog djela iz stavova (1) i (2) ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica ili šteta za imovinu ili okoliš velikih razmjera, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (5) Ko počini krivično djelo iz stava (4) ovog člana iz nehata kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (6) Prijetnja izvršenjem nekog djela iz stavova (1) i (2) ovog člana kaznit će se kaznom zatvora do tri godine."

Član 83.

U članu 195. u stavu (1) riječi: "od jedne do deset godina" zamjenjuju se riječima: "najmanje tri godine".

U stavu (2) riječi: "tri godine" zamjenjuju se riječima: "pet godina".

U stavu (3) riječi: "šest mjeseci do pet godina" zamjenjuju se riječima: "jedne do deset godina".

Član 84.

Naziv člana 197. mijenja se i glasi: "**Otmica zrakoplova ili broda ili zauzimanje fiksne platforme**".

U stavu (1) iza riječi "vrste" dodaju se riječi: "ili fiksnom platformom".

U stavu (2) iza riječi "objekta" dodaju se riječi: "ili fiksne platforme".

Član 85.

U nazivu člana 198. iza riječi "plovidbe" dodaju se riječi: "ili fiksni platformi".

U stavu (1) riječi: "daje lažna obavještenja u vezi s letom zrakoplova" zamjenjuju se riječima: "daje obavještenja za koja mu je poznato da su lažna".

U stavu (2) riječ "zaposlenoj" briše se.

Stav (3) mijenja se i glasi:

"(3) Kaznom iz stava (1) ovog člana kaznit će se ko izvrši nasilje prema licu na brodu ili plutajućem objektu ili fiksnoj platformi, uništi brod ili plutajući objekat ili fiksnu platformu

ili prouzrokuje štetu brodu, plutajućem objektu ili njihovom teretu ili fiksnoj platformi, unese ili prouzrokuje unošenje na brod ili plutajući objekat ili fiksnu platformu, bilo kojim sredstvima, eksplozivne ili druge naprave ili supstance koje mogu uništiti ili oštetiti brod, plutajući objekat ili njihov teret ili fiksnu platformu, uništiti ili oštetiti maritimne navigacione uređaje ili ometati njihov rad, daje obavještenja za koja mu je poznato da su lažna, ili izvrši drugo nasilje ugrožavajući sigurnu navigaciju ili sigurnost plovidbe broda ili sigurnost plutajućeg objekta ili fiksne platforme."

U stavovima (5) i (7) iza riječi "objektu" dodaju se riječi: "ili fiksnoj platformi".

Član 86.

U članu 201. u stavu (1) riječi: "tri godine" zamjenjuju se riječima: "pet godina".

U stavu (2) riječ "pet" zamjenjuje se riječju "osam".

Iza stava (3) dodaje se novi stav (4), koji glasi:

"(4) Ko nabavi ili pripremi sredstvo ili ukloni prepreku ili preduzme neku drugu radnju kojom stvori uslove za izvršenje krivičnog djela iz stava (1) ovog člana kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina."

U dosadašnjem stavu (4), koji postaje stav (5), riječ "namjernih" briše se.

Član 87.

Član 202. mijenja se i glasi:

"Finansiranje terorističkih aktivnosti

Član 202.

(1) Ko na bilo koji način, neposredno ili posredno, da ili prikupi sredstva s ciljem njihove upotrebe ili znajući da će biti upotrijebljena, u cjelini ili djelomično, za izvršenje:

- a) krivičnog djela iz članova: 191. (*Uzimanje talaca*), 192. (*Ugrožavanje osoba pod međunarodnom zaštitom*), 194. (*Neovlašteno pribavljanje ili raspolaganje nuklearnim materijalom*), 194a. (*Ugrožavanje nuklearnog objekta*), 196. (*Piratstvo*), 197. (*Otmica zrakoplova ili broda ili zauzimanje fiksne platforme*), 198. (*Ugrožavanje sigurnosti zračne ili morske plovidbe ili fiksni platformi*), 199. (*Uništenje i uklanjanje znakova koji služe sigurnosti zračnog saobraćaja*), 200. (*Zloupotreba telekomunikacionih znakova*), 201. (*Terorizam*), 202a. (*Javno podsticanje na terorističke aktivnosti*), 202b. (*Vrbovanje radi terorističkih aktivnosti*), 202c. (*Obuka za izvođenje terorističkih aktivnosti*) ovog zakona;

- b) svakog drugog krivičnog djela koje može prouzrokovati smrt ili težu tjelesnu povredu civila ili lica koje aktivno ne učestvuje u neprijateljstvima u oružanom sukobu, kada je svrha takvog djela, po njegovoj prirodi ili kontekstu, zastrašivanje stanovništva ili prisiljavanje organa vlasti Bosne i Hercegovine ili drugih vlasti ili međunarodne organizacije da nešto učini ili ne učini, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

(2) Prikupljena sredstva namijenjena za izvršenje ili nastala izvršenjem krivičnog djela iz stava (1) ovog člana bit će oduzeta."

Član 88.

Iza člana 202. dodaju se novi članovi 202a., 202b., 202c. i 202d. koji glase:

"Javno podsticanje na terorističke aktivnosti

Član 202a.

Ko javno, putem sredstva informiranja, distribuirati ili na bilo koji drugi način uputi poruku javnosti koja ima za cilj podsticanje drugog na izvršenje krivičnog djela iz članova: 191. (*Uzimanje talaca*), 192. (*Ugrožavanje osoba pod međunarodnom zaštitom*) 194. (*Neovlašteno pribavljanje ili raspolaganje nuklearnim materijalom*), 194a. (*Ugrožavanje nuklearnog objekta*), 196. (*Piratstvo*), 197. (*Otmica zrakoplova ili broda ili zauzimanje fiksne platforme*), 198. (*Ugrožavanje sigurnosti*

zračne ili morske plovidbe ili fiksni platformi), 199. (Uništenje i uklanjanje znakova koji služe sigurnosti zračnog saobraćaja), 200. (Zloupotreba telekomunikacionih znakova), 201. (Terorizam), 202. (Finansiranje terorističkih aktivnosti), 202b. (Vrbovanje radi terorističkih aktivnosti), 202c. (Obuka za izvođenje terorističkih aktivnosti) i 202d. (Organiziranje terorističke grupe) ovog zakona kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

Vrbovanje radi terorističkih aktivnosti

Član 202b.

Ko vrbuje ili navodi drugoga da počini ili učestvuje ili pomaže u izvršenju ili da se pridruži terorističkoj grupi radi izvršenja nekog od krivičnih djela iz članova: 191. (Uzimanje talaca), 192. (Ugrožavanje osoba pod međunarodnom zaštitom), 194. (Neovlašteno pribavljanje ili raspolaganje nuklearnim materijalom), 194a. (Ugrožavanje nuklearnog objekta), 196. (Piratstvo), 197. (Otmica zrakoplova ili broda ili zauzimanje fiksne platforme), 198. (Ugrožavanje sigurnosti zračne ili morske plovidbe ili fiksni platformi), 199. (Uništenje i uklanjanje znakova koji služe sigurnosti zračnog saobraćaja), 200. (Zloupotreba telekomunikacionih znakova), 201. (Terorizam), 202. (Finansiranje terorističkih aktivnosti) 202a. (Javno podsticanje na terorističke aktivnosti) ili 202c. (Obuka za izvođenje terorističkih aktivnosti) ovog zakona kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

Obuka za izvođenje terorističkih aktivnosti

Član 202c.

- (1) Ko drugog osposobi za izradu ili korištenje eksploziva, vatrenog oružja ili drugog oružja ili štetnih ili opasnih materija ili eksplozivnih naprava ili podučiti o drugim konkretnim metodama, tehnikama ili vještinama u svrhu izvršenja nekog od krivičnih djela iz članova: 191. (Uzimanje talaca), 192. (Ugrožavanje osoba pod međunarodnom zaštitom), 194. (Neovlašteno pribavljanje ili raspolaganje nuklearnim materijalom), 194a. (Ugrožavanje nuklearnog objekta), 196. (Piratstvo), 197. (Otmica zrakoplova ili broda ili zauzimanje fiksne platforme), 198. (Ugrožavanje sigurnosti zračne ili morske plovidbe ili fiksni platformi), 199. (Uništenje i uklanjanje znakova koji služe sigurnosti zračnog saobraćaja), 200. (Zloupotreba telekomunikacionih znakova), 201. (Terorizam), 202. (Finansiranje terorističkih aktivnosti), 202a. (Javno podsticanje na terorističke aktivnosti) ili 202b. (Vrbovanje radi terorističkih aktivnosti) kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (2) Kaznom iz stava (1) ovog člana kaznit će se i osoba koja da sredstva za obuku ili na bilo koji način stavi na raspolaganje prostoriju ili drugi prostor, znajući da će biti upotrijebljeni za izvršenje krivičnog djela iz stava (1) ovog člana.

Organiziranje terorističke grupe

Član 202d.

- (1) Ko organizira terorističku grupu ili na drugi način udružuje najmanje tri lica radi izvršenja nekog od krivičnih djela iz članova: 191. (Uzimanje talaca), 192. (Ugrožavanje osoba pod međunarodnom zaštitom), 194. (Neovlašteno pribavljanje ili raspolaganje nuklearnim materijalom), 194a. (Ugrožavanje nuklearnog objekta), 196. (Piratstvo), 197. (Otmica zrakoplova ili broda ili zauzimanje fiksne platforme), 198. (Ugrožavanje sigurnosti zračne ili morske plovidbe ili fiksni platformi), 199. (Uništenje i uklanjanje znakova koji služe sigurnosti zračnog saobraćaja), 200. (Zloupotreba telekomunikacionih znakova), 201. (Terorizam), 202. (Finansiranje terorističkih aktivnosti), 202a. (Javno podsticanje na terorističke aktivnosti), 202b. (Vrbovanje radi terorističkih aktivnosti) ili 202c. (Obuka za izvođenje terorističkih aktivnosti) kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (2) Ko postane pripadnik grupe iz stava (1) ovog člana ili na bilo koji drugi način učestvuje u aktivnostima terorističke grupe, uključujući pružanje finansijske i bilo koje druge pomoći, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

- (3) Pripadnik grupe iz stava (1) ovog člana koji otkrije grupu prije nego što je u njenom sastavu ili za nju počinio krivično djelo, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine, a može biti i oslobođen kazne."

Član 89.

U članu 209. u stavu (1) riječi: "šest mjeseci do pet godina" zamjenjuju se riječima: "jedne do osam godina".

Iza stava (1) dodaje se novi stav (2), koji glasi:

- "(2) Ako je počinitelj djela iz stava (1) ovog člana istovremeno i počinitelj ili saučesnik u krivičnom djelu kojim je pribavljen novac ili imovina iz stava (1) ovog člana, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina."

U dosadašnjem stavu (2), koji postaje stav (3), broj "50.000" zamjenjuje se brojem "200.000", a riječi: "od jedne do deset godina" zamjenjuju se riječima: "najmanje tri godine".

Dosadašnji stavovi (3) i (4) postaju stavovi (4) i (5).

U stavu (5) riječi: "iz st. 1. do 3. ovog člana" zamjenjuju se riječima: "iz stavova od (1) do (4) ovog člana".

Član 90.

Član 210. mijenja se i glasi:

"Porezna utaja ili prevara

Član 210.

- (1) Ko izbjegne da plati davanja propisana poreznim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine nepružanjem zahtijevanih podataka ili pružanjem lažnih podataka o svojim stečenim oporezivim prihodima ili o drugim činjenicama koje su od uticaja na utvrđivanje iznosa obaveza, a iznos poreza čije se plaćanje izbjegava prelazi iznos od 10.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Kaznom iz stava (1) ovog člana kaznit će se i onaj ko, u namjeri da ostvari pravo na povrat ili kredit po osnovu indirektnih poreza propisanih poreznim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine, podnese poreznu prijavu neistinitog sadržaja sa iskazanim iznosom za povrat ili kredit indirektnih poreza koji prelazi 10.000 KM.
- (3) Ko počini krivično djelo iz stava (1) ovog člana, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 50.000 KM, ili ko počini krivično djelo iz stava (2) ovog člana, a iskazani iznos povrata ili kredita po osnovu indirektnih poreza prelazi 50.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Ko počini krivično djelo iz stava (1) ovog člana, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 200.000 KM, ili ko počini krivično djelo iz stava (2) ovog člana, a iskazani iznos povrata ili kredita po osnovu indirektnih poreza prelazi 200.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora od najmanje tri godine."

Član 91.

Iza člana 210. dodaju se novi članovi 210a. i 210b. koji glase:

"Nedozvoljen promet akciznih proizvoda

Član 210a.

- (1) Ko nezakonito proizvede, stavi u promet odnosno proda ili prodaje proizvode koji nisu obilježeni kontrolnim i poreznim markicama na način propisan poreznim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Proizvodi iz stava (1) ovog člana bit će oduzeti.

Nedozvoljeno skladištenje robe

Član 210b.

- (1) Ko uskladišti robu na koju se plaća porez po poreznom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine u prostoriji koja nije registrirana za tu namjenu u skladu sa zakonom ili ko dozvoli da se u njegovoj prostoriji uskladišti roba, a prostorija nije za to registrirana, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Kaznom iz stava (1) ovog člana kaznit će se i onaj ko u prostoriji registriranoj u skladu sa zakonom za skladištenje

robe uskladišti robu na koju se plaća porez po poreznom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine za koju ne postoji propisana dokumentacija o porijeklu robe i plaćenom porezu."

Član 92.

Član 211. mijenja se i glasi:

"Neplaćanje poreza

Član 211.

- (1) Ko prenosom ili otuđenjem imovine, gašenjem privrednog subjekta ili na drugi način onemoguću naplatu prijavljenog poreza propisanog poreznim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 50.000 KM, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ko počinu djelo iz stava (1) ovog člana, a iznos poreza čije se plaćanje izbjegava prelazi 100.0000 KM, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Ko počinu djelo iz stava (1) ovog člana, a iznos poreza čije se plaćanje izbjegava prelazi 200.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (4) Ako počinilac plati obaveze iz stavova (1), (2) i (3) ovog člana, može se osloboditi kazne."

Član 93.

U članu 214. stav (4) mijenja se i glasi:

"(4) Roba, supstance i drugi predmeti iz stavova od (1) do (3) ovog člana bit će oduzeti."

U stavu (5) riječ "vozila" zamjenjuje se riječima: "prijevoznog sredstva".

Član 94.

U članu 217. u stavovima (1), (2) i (3) iza riječi: "stranu službenu osobu" dodaju se riječi: "ili međunarodnog službenika", a iza riječi "korist" i "koristi" dodaju se riječi: "za sebe ili za drugo lice".

Član 95.

U članu 218. u stavovima (1), (2) i (3) iza riječi: "stranu službenu osobu" dodaju se riječi: "ili međunarodnog službenika".

Član 96.

U članu 219. iza stava (3) dodaje se novi stav (4), koji glasi:

"(4) Primljena nagrada ili kakva druga korist bit će oduzeta."

Član 97.

U članu 220. iza stava (3) dodaje se novi stav (4), koji glasi:

"(4) Pribavljena korist bit će oduzeta."

Član 98.

U članu 221. iza stava (3) dodaje se novi stav (4), koji glasi:

"(4) Novac, vrijednosni papiri ili druge pokretne stvari, te pribavljena korist bit će oduzeti."

Član 99.

U članu 222. iza stava (3) dodaje se novi stav (4), koji glasi:

"(4) Pribavljena imovinska korist bit će oduzeta."

Član 100.

U članu 224. u stavu (1) riječi: "novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine" zamjenjuju se riječima: "kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina".

U stavu (2) riječi: "šest mjeseci do pet godina" zamjenjuju se riječima: "jedne do deset godina".

Član 101.

U članu 228. riječ "omogućava" zamjenjuje se riječju "omogućiti", a riječi: "šest mjeseci do pet godina" zamjenjuju se riječima: "jedne do deset godina".

Član 102.

U članu 231a. dodaje se naziv koji glasi: "**Neprijavlivanje mjesta masovne grobnice**", a u tekstu člana riječi: "masovna grobnica" zamjenjuju se riječima: "mjesto masovne grobnice".

Član 103.

U članu 237. u stavu (1) riječi: "novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine" zamjenjuju se riječima: "kaznom zatvora do tri godine".

U stavu (2) riječi: "novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine" zamjenjuju se riječima: "kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina".

Član 104.

U članu 238. iza riječi: "Ustavnog suda Bosne i Hercegovine" zarez se zamjenjuje riječju "ili", a riječi: "ili Doma za ljudska prava" brišu se.

Član 105.

Naziv člana 239. mijenja se i glasi: "**Neizvršenje odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Suda Bosne i Hercegovine, Doma za ljudska prava ili Evropskog suda za ljudska prava**".

U tekstu člana iza riječi: "Suda Bosne i Hercegovine" dodaje se zarez, riječ "ili" briše se, a iza riječi "prava" dodaju se riječi: "ili Evropskog suda za ljudska prava".

Član 106.

U članu 241. u stavu (2) riječi: "od jedne do deset godina" zamjenjuju se riječima: "najmanje tri godine".

Član 107.

Iza člana 241. dodaju se novi članovi 241a. i 241b. koji glase:

"Sprečavanje službenog lica u vršenju službene radnje

Član 241a.

- (1) Ko silom ili prijetnjom da će neposredno upotrijebiti silu da spriječi službeno lice u institucijama Bosne i Hercegovine u vršenju službene radnje koju je preduzelo u okviru svojih ovlaštenja ili ga na isti način prisili na vršenje službene radnje kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava (1) ovog člana službeno lice zlostavljano ili su mu nanesene lakše tjelesne povrede ili je krivično djelo počinjeno prijetnjom upotrebe oružja, počinilac će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ko krivično djelo iz stavova (1) i (2) ovog člana počinu prema službenom licu prilikom vršenja poslova sigurnosti Bosne i Hercegovine, lišenja slobode počinioaca krivičnog djela ili čuvanja lica koje je lišeno slobode kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Ako je počinilac krivičnog djela iz stavova od (1) do (3) ovog člana bio izazvan protivzakonitim ili grubim postupanjem službenog lica, može se osloboditi kazne.

Napad na službeno lice u vršenju poslova sigurnosti, otkrivanju ili lišenju slobode počinioaca krivičnih djela

Član 241b.

- (1) Ko napadne ili ozbiljno prijeti da će napasti službeno lice u institucijama Bosne i Hercegovine ili lice koje mu pomaže u vršenju poslova sigurnosti Bosne i Hercegovine, otkrivanju ili lišenju slobode počinioaca krivičnih djela ili čuvanja lica koje je lišeno slobode kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava (1) ovog člana službeno lice ili lice koje mu pomaže lakše tjelesno povrijeđeno ili je krivično djelo iz stava (1) ovog člana počinjeno uz prijetnju upotrebe oružja, počinilac će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava (1) ovog člana službeno lice ili lice koje mu pomaže teško tjelesno povrijeđeno, počinilac će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Ako je počinilac krivičnog djela iz stavova od (1) do (3) ovog člana bio izazvan nezakonitim ili grubim postupanjem službenog lica ili lica koje mu pomaže, može se osloboditi kazne."

Član 108.

U članu 249. u stavu (1) riječi: "za koja se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna" i zarez brišu se, a riječi: "šest mjeseci do pet godina" zamjenjuju se riječima: "jedne do deset godina".

U stavu (2) riječ "jedne" zamjenjuje se riječju "tri".

Član 109.

U članu 250. u stavovima (1), (2), (3), (4) i (5) riječi: "zločinačka organizacija" u različitim padežima zamjenjuju se riječima: "grupa za organizirani kriminal" u odgovarajućem padežu.

U stavu (2) riječi: "tri godine" zamjenjuje se riječima: "pet godina".

U stavu (5) riječi na kraju stava: "zločinačku organizaciju" zamjenjuju se riječima: "tu grupu".

Član 110.

Zadužuje se Ustavnopravna komisija Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i Ustavnopravna komisija Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine da utvrde prečišćeni tekst Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine u roku od 60 dana od dana objavljivanja ovog zakona u "Službenom glasniku BiH".

Član 111.

Nadležni organi Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine uskladit će svoje krivične zakone s ovim zakonom u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 112.

Ovaj zakon stupa na snagu 90-tog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

PSBiH, broj 474/10

21. januara 2010. godine

Sarajevo

Predsjedavajući Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH Dr. Milorad Živković , s. r.	Predsjedavajući Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH Sulejman Tihjić , s. r.
--	---

Na temelju članka IV. 4.a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na 69. sjednici Zastupničkog doma, održanoj 30. prosinca 2009. godine, i na 42. sjednici Doma naroda, održanoj 21. siječnja 2010. godine, usvojila je

ZAKON

O IZMJENAMA I DOPUNAMA KAZNENOG ZAKONA BOSNE I HERCEGOVINE

Članak 1.

U Kaznenom zakonu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06 i 32/07) članak 1. mijenja se i glasi:

"Temeljni pojmovi

Članak 1.

- (1) *Kazneno zakonodavstvo Bosne i Hercegovine* sačinjavaju kaznenopravne odredbe sadržane u ovome zakonu i u drugim zakonima Bosne i Hercegovine.
- (2) *Područje Bosne i Hercegovine* je kopneno područje, obalno more i vodene površine unutar njenih granica te zračni prostor nad njima.
- (3) *Službena osoba* je izabrani ili imenovani dužnosnik u tijelima zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti Bosne i Hercegovine i u drugim državnim i upravnim ustanovama ili službama koje obavljaju određene upravne, stručne i druge poslove u okviru prava i dužnosti vlasti koja ih je osnovala; osoba koja stalno ili povremeno obavlja službenu dužnost u navedenim upravnim tijelima ili ustanovama; ovlaštena

osoba u gospodarskom društvu ili u drugoj pravnoj osobi kojoj je zakonom ili drugim propisom donesenim temeljem zakona povjeren obavljanje javnih ovlasti, a koja u okviru tih ovlasti obnaša određenu dužnost; te druga osoba koja uz naknadu ili bez naknade obavlja određenu službenu dužnost temeljem ovlasti iz zakona ili drugog propisa donesenog na temelju zakona.

- (4) Kada je počiniteljem određenog kaznenog djela označena službena osoba, osobe iz stavka (3) ovog članka mogu biti počinitelji tih djela ako iz obilježja pojedinog kaznenog djela ili iz pojedinog propisa ne proizlazi da počinitelj može biti samo neka od tih osoba.
- (5) *Odgovorna osoba* je osoba u gospodarskom društvu ili u drugoj pravnoj osobi kojoj je s obzirom na njezinu dužnost ili temeljem posebne ovlasti povjeren određeni krug poslova koji se odnose na primjenu zakona ili propisa donesenih temeljem zakona, ili općeg akta gospodarskog društva ili druge pravne osobe u upravljanju i rukovanju imovinom, ili se odnose na rukovođenje proizvodnom ili nekom drugom gospodarskom djelatnošću ili na nadzor nad njima. Odgovornom osobom smatra se i službena osoba u smislu stavka (3) ovoga članka kada su u pitanju radnje kod kojih je počiniteljem označena odgovorna osoba, a nisu propisane kao kazneno djelo odredbama glave o kaznenim djelima protiv službene i druge odgovorne dužnosti, ili odredbama o kaznenim djelima koja počinjeni službena osoba, propisanim u nekoj drugoj glavi ovoga zakona ili drugim zakonom Bosne i Hercegovine.
- (6) Kada je počiniteljem kaznenih djela označena službena ili odgovorna osoba, sve osobe iz stavaka (3) i (5) ovoga članka mogu biti počinitelji tih djela ukoliko iz zakonskih obilježja pojedinog kaznenog djela ne proizlazi da počinitelj može biti samo neka od tih osoba.
- (7) *Strana službena osoba* je član zakonodavnog, izvršnog, upravnog ili sudskog tijela strane države, javni dužnosnik međunarodne organizacije i njezinih tijela, sud ili druga službena osoba međunarodnog suda na službi u Bosni i Hercegovini, koja radi za naknadu ili bez naknade.
- (8) *Međunarodni službenik* je civilni uposlenik koji radi za međunarodnu organizaciju ili agenciju.
- (9) *Vojna osoba*, u smislu ovoga zakona, je profesionalna vojna osoba i osoba u pričuvnom sastavu dok su na službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine, sukladno Zakonu o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine.
- (10) Kada je službena osoba označena kao osoba protiv koje je počinjeno kazneno djelo, službena osoba je, u smislu ovoga zakona, osim osoba definiranih u stavku (3) ovoga članka, i vojna osoba iz stavka (9) ovoga članka.
- (11) *Dijete* je, u smislu ovoga zakona, osoba koja nije navršila 14 godina života.
- (12) *Maloljetnik* je, u smislu ovoga zakona, osoba koja nije navršila 18 godina života.
- (13) *Pravna osoba* je, u smislu ovoga zakona, Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine, Republika Srpska, Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, kanton, grad, općina, mjesna zajednica, svaki ustrojstveni oblik gospodarskog društva i svi oblici povezivanja gospodarskih društava, ustanova, institucije za obavljanje kreditnih i drugih bankarskih poslova, za osiguranje imovine i osoba, kao i druge financijske institucije, fond, političke organizacije i udruge građana i drugi oblici udruživanja koji mogu stjecati sredstva i koristiti ih na isti način kao i svaka druga institucija ili tijelo koje ostvaruje i koristi sredstva i kojem je zakonom priznato svojstvo pravne osobe.
- (14) *Gospodarsko društvo* je, u smislu ovoga zakona, korporacija, poduzeće, tvrtka, partnerstvo i svaki ustrojstveni oblik registriran za obavljanje gospodarske djelatnosti.
- (15) *Udruga* je bilo koji oblik udruživanja triju ili više osoba.
- (16) *Više osoba* je najmanje dvije osobe.
- (17) *Skupina ljudi* je najmanje pet osoba.